

Trouw, Groen, 26 november 2010

Kees de Vré

'Duurzame energie is geen linkse hobby'

Het Amalia-windmolenpark voor de kust van IJmuiden. © FOTO ENECO

Wat blijft er over van de Nederlandse ambities op het gebied van klimaat, milieu en duurzame energie nu VVD en CDA aan de macht zijn? Deel 5: „De overheid ziet de burger met duurzame initiatieven op energiegebied niet staan.”

De bewonderende blik vanuit de directiekamer op 28-hoog met een magnifiek uitzicht op de Nieuwe Waterweg en het Rotterdamse havengebied, geeft Jeroen de Haas al gelijk de mogelijkheid om over zijn stokpaardje te beginnen. „Kijk nou eens naar al die bedrijvigheid”, wijst de topman van energieconcern Eneco naar beneden. „De ene helft van die havenbedrijven produceert veel restwarmte en de andere helft kan die warmte in de vorm van energie goed gebruiken. Waarom koppelen we dat niet aan elkaar?”

Hij houdt de armen wijd uit elkaar en trekt een gezicht dat zegt: logisch toch. „Dit is het nieuwe bestaansrecht van Eneco. We gaan de wijken in om dit soort mogelijkheden op te sporen. Lokaal is er zo veel potentie om kleinschalig duurzame energie op te wekken en te distribueren. Er is ook al best veel gaande. De mensen in de wijken willen graag, de bedrijven hebben er oren naar. Wij gaan ze bij elkaar brengen en ondersteunen met kennis en installaties.”

Jeroen de Haas van Eneco.

Het regeerakkoord haakt amper aan bij de beweging die van onderaf gaande is in Nederland. De Haas staat op 15, met stip, in de Duurzame top-100 van *Trouw*, juist omdat hij die beweging onderkent. „Ze hebben nauwelijks een idee wat er aan de hand is. Den Haag blijft te veel hangen in oude groeven. Een toekomstvisie op verduurzaming van de energievoorziening ontbreekt. Dat is overigens niet alleen dit kabinet te verwijten. De afgelopen vijftien, twintig jaar zwalkt het

energiebeleid. Dan wel allerlei stimulansen, dan weer niet. Dat is voor ons bedrijf fnuikend. Daar kunnen wij geen beleid op maken.”

„Toch moet ik zeggen dat dit regeerakkoord me nog meevalt. Ik had niet veel verwacht, maar de lijn van de duurzaamheid wordt wel doorgezet. Zo staat het klimaatdoel binnen de EU – 14 procent duurzame energie in 2020 – niet ter discussie. Maar als je naar de harde kant kijkt, de centen, dan is er te weinig om dat doel te bereiken.”

„Het kabinet wil via een SDE+ (stimulering duurzame energie, red.) regeling bij de verbruikers van energie 1,4 miljard ophalen en dat in duurzame projecten stoppen. Met alleen dat red je het echter niet. Je moet ook de uitstoot van fossiele brandstoffen aanpakken. Daar moet een instrument voor worden ontwikkeld op een manier dat de grootste vervuilers de zwaarste lasten dragen. Dan helpt de overheid een gelijk speelveld te creëren voor fossiel en duurzaam. De verkrapping van het aantal CO2-rechten is daar geschikt voor. De overheid heeft in het verleden veel te ruim gratis CO2-rechten uitgedeeld. Nog steeds wordt het gebruik van fossiele brandstoffen, die veel vervuiling veroorzaken, op die manier gesubsidieerd.”

Als de overheid die CO2-markt verkrappt dan gaan de kosten van een ton uitgestoten koolstofdioxide naar 40 euro, in plaats van nu 15 euro, zo zegt De Haas. „Dat heeft grote effecten. Duurzame technieken worden dan veel concurrerender en er hoeft nog nauwelijks subsidie bij. Wind op zee bij voorbeeld. Dat is nu per megawatt drie maal zo duur als fossiel. Wind op zee is echter wel nodig om die 14 procent duurzaamheid in 2020 te halen. Wind op land is al vrijwel concurrerend, daar hoeft steeds minder subsidie bij. Als CO2-rechten naar de 40 euro per ton gaan, wordt wind op zee ook concurrerend en krijgt de duurzame energiewinning een geweldige zet.”

Met linkse hobby's heeft dit niets te maken, vindt De Haas. „Kijk naar de conservatieve regering in Groot-Brittannië. Daar gaat het zo anders dan in Nederland. Er wordt gekozen voor een stabiel en duurzaam energiebeleid, inclusief ondersteuning van windparken op zee. Er wordt niet geschoven, zoiets straalt uit naar investeerders.”

Wat Eneco zelf betreft, het concern heeft ambities op zee. Er staat nu één windpark – Amalia, voor de kust van IJmuiden – waarin het bedrijf deelneemt. Een tweede aanvraag – voor de kust bij Schiermonnikoog – is aan de neus van Eneco voorbij gegaan. „Dat slaat een gat in onze ambitie, we willen graag meer bouwen in Nederland. Als dat niet lukt, gaan we meer en meer onze focus op andere landen richten. We nemen al deel in projecten in Engeland en België. Die moeten nog wel worden uitgevoerd. Als het zover is, staat ruwweg de helft van ons windvermogen op zee al buiten Nederland.”

Waar Eneco stuurt op wind op zee, ziet dit kabinet meer in de bouw van een of meerdere kerncentrales om aan de duurzaamheidsdoelen te voldoen. De Haas kijkt zuinig en schudt zijn hoofd. „Kerncentrales zitten niet in die EU-doelen waarbij in 2020 14 procent van de energievoorziening uit duurzame bronnen moet bestaan. Ze zijn ook niet nodig. Met de nu in aanbouw zijnde kolen- en gascentrales hebben we al zo veel van die grote stampers staan. We hebben straks energie te veel. Dat is niet gunstig voor de overgang naar duurzame energieopwekking. Die energie kunnen we dan niet kwijt.”

De overheid ziet de burger met al zijn kleine, duurzame initiatieven nauwelijks staan en gaat haar eigen grootschalige gang. 'Dan doen we het wel zonder Den Haag', is regelmatig te horen. Valt Den Haag te negeren? „Nee”, is het stellige antwoord van Eneco-topman. „Die lokale initiatieven zijn erg belangrijk, daar gaan wij ook mee aan de slag, met gemeenten, met bedrijven, met woningbouwverenigingen. Gebiedsgerichte ontwikkeling noemen we dat. Dat moet wel gestimuleerd worden, massa krijgen en snelheid. Daar is de rijksoverheid voor nodig, voor de coördinatie en aanpassing van de regelgeving. Ik roep het kabinet op om met zijn 'Green Deal' de kleine duurzame initiatieven te ondersteunen. Subsidies kunnen op korte termijn verdwijnen als de kosten van CO2-uitstoot in fossiele brandstoffen worden verwerkt. Ik denk dat dan de rol van de overheid maar een tijdelijke is. De markt duwt door. Daar is geen ontkomen aan.”

De Haas is enthousiast over de grote mogelijkheden van lokale, duurzame energieopwekking. Eneco dacht nog niet zo lang geleden echter ook grootschalig. „De verandering in ons bedrijf is groot. Ik zal niet verhullen dat dat bloed, zweet en tranen kost. Er is een andere cultuur nodig. Naar buiten moeten we, luisteren naar onze klanten, open staan. Dat is de belangrijkste slag waarmee we bezig zijn.”

„We zoeken met vallen en opstaan onze weg. Sommigen noemen dat gedoe met een windmolentje hier en een windmolentje daar 'geprut'. Maar dat geprut past bij ons. We zoeken met bewoners, met bedrijven naar modellen waarin we allemaal kunnen participeren. Er is groot draagvlak voor. Vergelijk het met de keuze voor groene stroom. Dat blijft toch erg afstandelijk. Je kunt niet zien wat er uit je stopcontact komt. Maar deelnemen in je eigen windmolen of een ander initiatief, dat is echt leuk! Wij voelen dat enthousiasme in de wijken. Daar willen we bij zijn. Daarom zijn we sinds kort gaan samenwerken met het Wereld Natuurfonds, Zij geven de mensen extra zekerheid dat Eneco donkergroene energie levert.” Bijna twintig procent van de Eneco-stroom is inmiddels duurzaam opgewekt. dat moet in 2020 vijftig procent zijn.

De Haas is niet bang dat hij door het opkweken van eigen concurrentjes het zichzelf moeilijk maakt. „Er is een explosie aan initiatieven. Die willen wij aan elkaar knopen. Is er in een wijk een te veel aan lokaal opgewekte energie dan distribueren we dat naar een aanpalende wijk waar die energie welkom is. Dat soort zaken begeleiden en ondersteunen met kennis en techniek wordt een belangrijke rol van Eneco. Daarom moeten we ook in die wijken rondlopen. We willen weten wat er speelt.”

Maar met lokaal opgewekte duurzame energie is niet alles op te lossen, realiseert De Haas zich terdege. „Er blijft de komende vijftig jaar nog centraal opgewekte energie nodig. Denk daarbij aan grote concerns. Die kun je niet bedienen met lokaal opgewekte energie. Los in ieder geval de energiebehoefte lokaal op waar dat kan. Ik denk dat een substantieel deel – lastig te zeggen, maar ik schat zo'n 15 procent – van onze behoefte aan duurzame warmte en energie decentraal kan worden opgewekt. Als wij een rol kunnen spelen in het koppelen van bij voorbeeld de restwarmte van een afvalverbranding aan bij voorbeeld een woonwijk of een ziekenhuis, dat maakt het werken voor een energiebedrijf steeds leuker.”

Onderzoek naar energiesubsidies bepleit

Er heerst zoveel verwarring in het publieke en politieke debat over steun aan de energiesector, dat er zo snel mogelijk een onderzoek moet komen naar energiesubsidies.

Dat vindt De Groene Zaak, een platform van tachtig duurzame bedrijven. De één roept dat windmolens op subsidie draaien, de ander zegt dat kolencentrales juist een forse bijdrage van de overheid krijgen. Zeker in tijden van crisis is het nodig om helderheid te scheppen in de werkelijke kosten van de energieopwekking. Anders blijven we opgescheept met verkeerde beeldvorming en een scheef plaatje van opbrengsten en kosten, stelt De Groene Zaak.

Het onderzoek moet de basis zijn van een stabiel investeringsklimaat in Nederland doordat het een gelijk speelveld creëert. Zo hebben groene en grijze energie gelijke kansen, zegt de groene lobbyclub en kan de overheid gerichter sturen.

Ook internationaal bestaat de behoefte aan duidelijkheid. De grote industrielanden verenigd in de G20 wijzen frequent op de onwenselijkheid van mondiale subsidies op fossiele brandstoffen.